

О.П. Близнюк, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)
Н.С. Марченко, магістрант (ХДУХТ, Харків)

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛЬНИХ І ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА

Важливою умовою розвитку підприємства відповідно до обраної економічної й фінансової стратегії є його висока інвестиційна активність. Економічне зростання та інвестиційна активність є взаємообумовленими процесами, тому підприємство повинне приділяти постійну увагу питанням управління інвестиціями.

На більшості вітчизняних підприємств основу інвестиційної діяльності становить реальне інвестування, яке провідним в сучасних економічних умовах. Це визначає високу роль управління реальними інвестиціями в системі інвестиційної діяльності підприємства. Але фінансові інвестиції теж розглядаються інвесторами як активна форма ефективного використання тимчасово вільного капіталу з метою вкладень у високодохідні фінансові інструменти і формування портфелю фінансових інвестицій у відповідності з розробленою інвестиційною стратегією.

Специфічний характер реального інвестування і його форм передбачає певні особливості його здійснення на підприємстві. Політика управління реальними інвестиціями – це частина загальної інвестиційної політики підприємства, що забезпечує оцінку й реалізацію найбільш ефективних реальних інвестиційних проєктів.

Ефективність інвестиційних проєктів оцінюється на основі таких методичних підходів: оцінки повернення інвестованого капіталу на основі показника чистого грошового потоку, який формується за рахунок сум чистого прибутку та амортизаційних відрахувань у процесі експлуатації інвестиційних проєктів; приведення до теперішньої вартості як інвестованого капіталу, так і сум грошового потоку; вибору диференційованої ставки процента (дисконтної ставки) у процесі дисконтування грошового потоку для різних інвестиційних проєктів, визначення внутрішньої норми рентабельності та періоду окупності інвестицій.

У процесі прийняття рішень щодо реалізації окремих альтернативних інвестиційних проєктів вирішальну роль відіграє оцінювання їх ефективності. Для цього необхідно здійснити фінансовий аналіз кожного з проєктів і зіставити показники доходів та витрат з урахуванням рівня інвестиційних ризиків. Якщо через певний період сума доходів, пов'язаних із реалізацією інвестиційного проєкту,

перевищує суму інвестиційних витрат, підприємство одержує чистий інвестиційний дохід або «позитивний грошовий потік». Якщо ж сума інвестиційних витрат буде більша, ніж сума отриманих доходів, то підприємство має так звані чисті інвестиційні витрати або «відплив грошових коштів». Сукупність позитивних і негативних «відпливних» грошових потоків протягом періоду реалізації інвестиційного проекту має назву «чистий грошовий потік» (Net Cash Flow).

Фінансові інвестиції, поряд з реальними, розглядаються як активна форма ефективного використання тимчасово вільного капіталу інвесторів, що вкладають кошти у високодохідні фінансові інструменти, з яких формується портфель фінансових інвестицій у відповідності з розробленою інвестиційною стратегією.

Фінансове інвестування здійснюється підприємством в таких основних формах: вкладення капіталу в статутні фонди спільних підприємств; вкладення капіталу в дохідні види грошових інструментів; вкладення капіталу в дохідні види фондових інструментів. Остання форма фінансових інвестицій є найбільш масовою та перспективною. Вона характеризується вкладенням коштів в різноманітні види цінних паперів, які вільно обертаються на фондовому ринку: пайові цінні папери, які засвідчують право власності (акції); боргові цінні папери, що засвідчують відносини позики (корпоративні облігації, ощадні та інвестиційні сертифікати, векселі, облігації державних та місцевих позик); похідні цінні папери.

До фінансових показників, за допомогою яких можна оцінити ефективність інвестиційних вкладень в акції відносять: 1) узагальнюючі показники: курс, ринкову ціну, капіталізовану вартість акцій, віддачу акціонерного капіталу, співвідношення ринкової і балансової вартості акцій, вартість чистих активів на акцію; 2) показники доходності: прибуток на акцію, дивідендну віддачу акції, коефіцієнт «ціна–дохід», коефіцієнт платіжності, коефіцієнт дивідендного покриття, коефіцієнт рентабельності акціонерного капіталу; 3) показники обігу: коефіцієнт «пропозиції–попиту», коефіцієнти ліквідності та обігу акцій; 4) вартісну оцінку акцій з постійними та змінними дивідендами.

Оцінка ефективності фінансових інвестицій в боргові цінні папери здійснюється за сукупністю таких показників: ринковий курс та ціна, прямий дохід на облігацію, ціна конверсії. Розраховується період окупності боргових інструментів, відомий як аналіз дюрації. Надається оцінка внутрішньої вартості облігацій з дисконтом, фіксованою та плаваючою відсотковими ставками, оцінюється співвідношення між доходністю та ризиком.